

1914 --- Проти Імперіалістичної Війни --- Війна Клясова. --- 1924

Десять мільйонів жертв.

В день 4. серпня припадає десята річниця світової війни, котра вимордувала десять мільйонів людей, а багато мільйонів оставила каліками на ціле життя і полишила по собі руїни знищених здобутків людської праці та плач осиротілих дітей.

І нині, в десяту річницю тої страшної різни, знову, як і перше, П розпочаттям, ширяться таке саме брехливе замуровування, знову вводи повно масних заповнень про взаємну "добру волю та мир", про піднесення демократії і прочі подібні "добродіяння".

Десять літ тому назад, багато робітників вірало — що коли Інтернаціонал соціал-демократів, Другий Інтернаціонал, який гуртував в своїх рядах мільйони робітників свідомих того, що імперіалістичні сили завжди змагають до війни, — коли такий Інтернаціонал на своїх світових конгресах заявив свої проти війни, то цього вже було достатньо, щоб відстранити імперіалістичних хижаків від їхніх кровавих замірів.

Передвоєнний імперіалізм.

Однак коли російські жовніри, — робітники і селяне — перетягли архів кровавого царського правління, та опублікували тайні договори капіталістичних держав, тоді до першого побачив світ дійсні, нагі факти про злодійську політику, та бруталні заміри капіталістичного світа.

Пова туманною занавісю масних, високопарних фраз, темні сили, що перли до війни, працювали безпечно ніч і день, приготуючись до свого кровавого діла. Марокканська криза, англійсько-німецьке суперництво, балканська криза, австрійсько-російський конфлікт, наарли скоро до того степеня, що обвинство австрійського принца в далекім місті Сараєво викликало великанську пожежу, останки якої ще й дотепер тут то там жевріють.

Хоч яким мізерним випадком це все видавалося, однак цього було достатньо. Цілий капіталістичний світ був одним великим складом вибухових матеріалів.

Нинішні імперіалістичні угруповання.

А нині знову те саме. Знову починають розливатися пафосні "інтереси". І що ж тут дало почин до цієї нової фази відомого нам вже пафосізму? Чи щось-будь змінилось? Чи усунуто може причини війни? Чи зникли вже групи і класи в суспільстві, що спричиняють війни?...

Ні. Ніде, окрім Радянських Республік, де працюють маси вимеди всі теми сили капіталізму, імперіалізму та реакції.

Всі ці миролюбні тенденції, славлені під самі небеса буржуазними а навіть і деякими робітничими сентименталістами в білих витвором "Нової Ери" МекДоналда і Ерріо. Але ж вони ніщо не змінили. Ерріо продовжав політику Пуанкаро, а Ремсей МекДоналд слухавно сповняв розкази лондонських банкірів.

Так званий "Звіт Довса", в який новим виданням — безстарий рабівничій Версальській угоди.

Замість англійсько-німецького суперництва, маємо англійсько-французьке; замість німецької гегемонії, — маємо французьку; італійсько-югославський, та американсько-японський конфлікти і цілі ряди інших, на місце тих з 1914 р.

В 1913 р. було уоружених людей 3,747,179. В 1922 році було їх в Європі 4,354,978.

Буджет пафосістичного правління МекДоналда забезпечує два мільйони фунтів штерлінгів більше для збільшення воєнної флотії, вісім нових воєнних ескадрон, п'ять нових круязяків і два шпителі.

Від 1918 р. Велика Британія видала 290 мільйонів фунтів на уоруження. Вона тільки що недавно аюжила візиту Канаді своїм дайцять сім мільйонів круязяком "Гуд", що парадувало до Ванкуверу, а лондонський "Таймс" запитую Канаду, що вона про це думає.

Нагорода робітникам.

За свою циду піддержку британського імперіалізму Канада дістала в дарунку два біліони доларів довгу. Зі шкір канадських робітників і фермерів мається витиснути 138 мільйонів доларів самого проценту за т. зв. "бонди побіди", щоб ними напхати і так переповнені гаманці підлий агра новоспечених підчас війни мільйонерчиків, банкірів і асекураційних компаній. Знижка зарплатної плати, продовження годин праці та безробіття, ось що дістали робітники за те, що "спасали демократію".

Працюючи класу обдурено і на дальше обдурюється. Провідники лондонського та амстердамського Інтернаціоналу, — до котрого належить і канадський "Трейде Конгрес" — пафосісти та всякі політичні каркаші, заглушують світ своїм охриплим скаулінням, що ось, мовляв, мир вже майже осягнений. Мир! Мир!

І то тоді, коли мир неможливий, бо капіталізм означає війну! Бо покінчити з війною означає покінчити з капіталізмом!

Дволичність соціал-демократів.

Славні амстердамські "соціалісти", кілька тижнів тому назад, так як і в 1914 р. знову

Імперіалізм випустив на працюючі маси світа страшні потвори: мілітаризм, патріотизм, голод і капітал, та цим почав велику війну в 1914 році.

заговорили у Відні про боротьбу проти війни. Це ті самі "миролюбні" джентельмени, що в 1914 році по першому вистрілі кинулись обороняти "свої" краї, а нині попірають кредити "своїх" правліств на уоруження та кричать, що вони цим виробляють у робітників противовійні настрої, немов би то робітничі класи хотіла війни.

Як перед десятима роками, так і нині ці джентельмени знову балакають про страйк на случай війни. А в той сам час поборують якраз ту силу, що прямує до закінчення війни — революційний робітничий рух. Вони викладають гуть революційний елемент у трейд юнії. В Канаді вони поборують рух за національно автономію трейд-юнійного руху, без якої не може бути генеральної страйку, котрий би не улягся саботажові головних зарядів так званних інтернаціональних юній. Ці жовті джентельмени знову стараються звести робітництво на манівці задля інтересів пафосістичного класу.

Приготовляйтесь зараз!

Робітники і робітницю! Слідуючи війна спаде на нас як злодій в темну ніч. Памятайте, що один тільки вистрел з револьвера в далекому балканському містечку покрити широкі поля Фінляндії тисячними трупами канадських робітників. Памятайте, яку заплату дістали ті, що повернули назад. Сімдесят п'ять процент почтових робітників, що недавно боролися за трохи більше чим вісімдесят п'ять доларів на місяць, це повернувши жовніри. Робітники і робітницю! Чи

маємо ми знову дати себе втягнути у вир імперіалістичної війни, та йти грудьми своїми охороняти інтереси капіталістів?

Війна клясова — проти імперіалістичної війни.

Товариші робітнику! Немає і не може бути іншого способу, щоб запобігти надходженню новій капіталістичній війні, як тільки усунути владу капіталізму, а встановити владу нашої класи — владу робітників і фермерів Канади. Чорні сили капіталізму посягають, імперіалісти і мілітаристи, великі інтереси і фінансісти, дальше продовжують свою залу конкуренцію за нафту, залізо, вугіль, за ринок, та колоніальну експлуатацію, укладають плани і заговори.

Під цим зглядом ніщо не змінилось.

Ми мусимо тепер з уайбільшою енергією приготувати свої сили.

Очі канадських робітників і фермерів мусять звернутися в сторону героїської Російської Революції.

Дійсною запорукою мира є Червона Армія. Шлях до мира веде не через фальшиві ліки "світових судів", "мирових трибуналів" ані в "лігах націй". Шлях до мира лежить в ланцюху Радянських Республік, стерезежних та оборонованих низкою червоних армій, котрі знищують контрреволюційні сили, та охороняють робітників і селян, котрі кладуть твердий фундамент комуністичного суспільства.

Сюзов Радянських Соціалістичних Республік є нині одним заборолом проти імпері-

алістичної війни. Там червона армія обороняє інтереси робітників і селян. Обороняє їхні фабрики, їхні копальні, їхні робітні, їхню землю і їхній край.

Російські робітники перемінили імперіалістичну війну, у яку їх силою втягнуто, в побіду Соціалістичну Революцію. Вони відвернули смертоносну зброю від грудей робітників других країн, а спрямували її проти правліств капіталістичного класу, правліств експлуатації і неволі.

Російські робітники вказали нам правдивий спосіб, як покінчити з війною.

Комуністичний Інтернаціонал вказав працюючі маси всіх країн, щоб лучилися до боротьби проти капіталізму — цього розсадника воєн.

Комуністична Партія Канади кличе канадське робітництво до боротьби проти війни, кличе вступати в ряди Комуністичної Партії до боротьби

проти капіталізму. Товариші робітнику! Нехай страхиття минулої війни завівають вас до більшої і серйозної акції. Капіталізм в своїх передсмертних судорогах все ще може завдати робітничому рухові болючий смертоносний удар.

У десятую річницю страшно світової різни робітництво повинно постановити собі і приречи станути в ряди революційних робітничих організацій та всіма силами примувати до підковитого знищення цього страйного загрозливого смертопотвора — капіталізму.

Проч з капіталізмом та імперіалізмом!

Вперед до побіди Робітничої Революції!

Проч з буржуазною демократією та соціал-зрадичством! Вперед за міжнародно Радянську Соціалістичну Республіку! Вперед за комунізм!

Видано Центр. Екзекютом Ком. Партії Канади.

КАПІТАЛІСТИ, ПАТРІОТИЗМ І ВІТЧИНА.

Цікавим буде пригадати нині, в десятую річницю вибуху світової імперіалістичної війни, патріотизм тих, які що війну спричинили. Ми добре знаємо з досвіду, як капіталісти, власники копалень, заводів, фабрик, нафтових піль, залізниць та земельних обшарів вимагали патріотизму від робітників і фермерів, послаючи їх на поле бою за свої інтереси, як страйк за поліпшення умовин праці, вони називали зрадою вітчизни.

А що робили самі капіталісти? Чи багато їх пішло на війну? Чим вони висловлювали свій патріотизм зглядом своєї вітчизни? Ось тут маємо, один з багатьох, образок, який найкраще свідчить про "патріотизм" капіталістів та про їх "любов до вітчизни".

Всі ми чули про многострадальну Бельгію, що найбільше потерпіла підчас минулої війни. Навіть не хочеться повторювати, скільки то писали буржуазні газети про зіврства Німців над Бельгійцями, про руйнації бельгійських міст, про забирання в полон на тяжкій роботі бельгійських жінок а навіть дітей. Навіть тут, в Канаді складала ми жертви на бельгійській сироті, що в народі війни лишилися без родичів і без країни. Буржуазні газети писали нам, що в Бельгії все злізне населення стало в ряди армії, все озброїлося проти кайзерівської Німеччини, все — від робітника до капіталіста, старий і малий і поати та архієп.

Аж тепер, після десяти літ

тої страшної трагедії, читаємо ми дещо відмінного про той бельгійський патріотизм одної верстви сучасного суспільства, а це про капіталістів. Ось що ми читаємо:

"Недавно в Брукселі, столиці Бельгії, розпочався гучний процес, який показує дійсну природу великих представників капіталізму. Суд розбирає справу барона Коппе, союзника відомого французького металюрга Шнайдера, великого власника кам'яновугільних копалень, одного з наймогутніших промисловців Бельгії, ти-сно зв'язаного з французьким Комітетом Металюргії.

Барона Коппе судять за те, що він виробляв підчас окупації Бельгії Німцями бензол та інші мазі. Хоч він й знав, як каже акт обвинувачення, що ці продукти будуть використані Німцями проти бельгійської армії, яка перебувала на французькій території, про те він ані скільки не дбав про інтереси "батьківщини" і продав ці продукти її ворогам."

Старий енергійний барон Коппе — ще бацьдорий, до суду якийсь час сидів в "тюрмі", яку свідчить можна назвати царським палацом і лише під доглядом двох жандармів.

Характерно зазначити, що зараз же після закінчення імперіалістичної війни, бельгійський буржуазний суд засудив багато дрібних поставщиків Бельгійців, які постачали німецьку армію. Багатьох з них було засуджено, особливо жорстоко Фламандців, які принципово сприяли стави-

лиса до Німців. Лише недавно порушено справу з більшими хижакими, до яких належить Коппе. Його було заарештовано в 1920 р., але звільнено за один мільйон франків каяції, тоді йому вдалося якось уникнути суду. Але в 1921 р. знов було розпочато слідство і Коппе вже не вдалося викрутитися, хоч багато важких документів таємничо зникли з канцелярії слідчої влади. Про те, скільки заробив барон Коппе, можна судити з того, що він продав німецькій фірмі, що постачала кайзерівську армію, не більше й не менше, як 2,800,000 тон бензолу та 6,000,000 тон мазі. Разом з продажем цих матеріалів барон Коппе давав ще військовій інформації німецькій окупаційній владі, хоч з другого боку він на словах видавав себе за найчирішого бельгійського "патріота". Постачаючи Німцям підпродукти: кокс, маїнат, вугілля — розвивав свої заводи і руйнував заводи своїх конкурентів.

Справа барона Коппе кидає світло на суть "патріотизму" великих ділових людей, котрі стоять на чолі сучасної демократії. Барон Коппе не жадує коштів на свою оборону і на те, щоб виплатити на присяжних суддів, аби вони його оправдали. Є підстави гадати, що так власне й буде, бо присяжними є ті-ж буржуї, які залежать від барона Коппе."

Отже маємо візреч. Барон Коппе — союзник французького мільонера Шнайдера, в заводах якого виробляються армати для французької армії. А вже зараз після війни робітничі газети писали на основі перевірених фактів, що німецький мільонер Круп, фабрикант армат і рійних воєнних знарядів підкупляв французькі патріотичні газети, щоб вони писали і підбурували французьке населення проти Німеччини.

Те саме робив французький фабрикант армат Шнайдер. Вони хотіли війни, бо в війні бачили наживу.

Те-ж саме робить бельгійський мільонер барон Коппе. Коли бельгійське бідне населення втікало в світ за очі перед армією кайзера, бельгійський мільонер не тільки спокійно залишається, не тільки виробляє для німецької армії продукти в своїх фабриках, аде ще й дає воєнні інформації.

А тепер його судять, тобто відбувають звичайну капіталістичну комедію.

Так то виглядає в капіталістів патріотизм і любов до вітчизни. Іхній патріотизм — це золото, яке вони наживають мільйонами жертв працюючих, їхня вітчизна — це зиски.

ЗБИРАЙТЕ ПЕРЕДПЛАТУ

на одиницю ілюстрований науково літературний журнал в Канаді і Злучених Державах

"РОБІТНИЦЮ"

що виходить кожного 1 і 15 в місяці.

Участь беруть між іншими такі літературні й наукові сили: М. Ірчан, М. Тарновський, В. Коссаж, М. Луцкевич, Оксана Калужинська, др. Надія Суворова, др. М. Сисак, др. Рост. Заклинський, др. проф. М. Качанж, Іван Ткачук, Василь Яблуненко, М. Шатувальський і ин. кореспонденти в усіх країнах Європи.

"Робітниця" друкує дуже приступний науковий матеріал з ілюстраціями, цікаві новини з цілого світа, лікарські поради і має діточу сторінку та веселий кутки.

Постійно веде на своїх сторінках курс української граматики.

За добрі вілагани гадаюк, дає журнал нагороду.

Річна передплата тільки \$1.50, піврічна 80 ц.

"Робітниця" своїм змістом цікава і корисна також для мушун, а не тільки для жінки. Передплату посилайте на таку адресу: THE WORKINGWOMAN Cor Pritchard & McGregor Winnipeg, Man.

М. ІРЧАН.

КАРПАТСЬКА НІЧ.

(Оповідання із збірки "Кровавий бог".)

(Продовження.)

І згадалося Матвієві в останній вечір життя цього домику на вночому передмісттю за шість літ. Згадалося бідна, зруйнована Зося з Лодзі, дикий Антонас зі своїми гітьямими і добрий, розумний товариш Янас... Всіх їх немає більше, тільки один Матвій вдержав найдовше.

Стояв одягнений в старе-втерте однина перед всіми і прощався. Ше більше схуд і пожево Матвій, а за час ласання в постелі заріс янов-руською бородою і ніхто не міг пізнати його. Похилився, се гірше по сумні.

Як подавав руку Поля, то вона тихо заплакала, як за рідним батьком. А він казав: — Бувай здорова дитино і не трай свої лат тут марно, не яди моїми саїдами...

І поцілував, як свою дочку в високе-біле чоло.

Поля не говорила. Вона тільки нахилилася і поцілувала чорну-тверду руку Матвія. І вибігла з кімнати.

На широкому овіді зникали береги Америки, а Матвій все ще стояв на палубі пароплава і не спускав своїх очей з утікаючого краю. Згадав він, як колись, тому 12 літ назад, зустрічав він ці береги з великою радістю. Тоді любив билося його молоде серце, бо мріяв він про ціста для своїх дітей.

Згадав, як шість літ тому назад він в друге зустрічав ці береги сумний, замурзаний вугіллям, з-розбитим серцем.

А тепер легко прощає ці береги. І думає: — Дванадцять літ безстанної праці. Дванадцять літ пекла, а ніхто навіть не словом не згадає, що мучився на цій землі дванадцять літ чоловік, імя якому Матвій Шавала. Ніхто не цікавився ні його горем, ні його життям. І далі мучаться тисячі людей, такі ніхто не знає про них. Мучаться, бо мусять...

На волохатих Матвієвих грудях в зашитому мішечку тисячу двіста доларів. І гірко посміхається Матвій.

— Це за дванадцять літ... А є такі, що й цього немають. Стратив здоров'я, виробив силу і став старцем. Думає силою своєю цілу Америку побороти, а її побороти чебри з ростопденим залізом...

Як переїхав море, то не міг вітчи від спогадів минулого. Шість літ тому назад він божеволів на дошках оцєї пристані і згадався йому старенький сторож. Побіг всею силою Матвій в його кімнату. Але замість старого знайомого сидів инший і поплакував довгу люльку. Він колібно заговорив щось до Матвія, але Матвій не розумів його і з нічим повернувся назад.

— Мабуть помер старий... — подумав по до-розі і тяжко зітхнув.

Залізниця несла його в рідні сторони. Днями й ночами просиджував Матвій біля вікна і сон не брався його. Якийсь жаль і переляк томив його в грудях.

Як то повернеться він? Чи пізнають його? Чи не забули? Чи здорові всі?

І гладив руську бороду, та все думав, все думав.

На границі виміняв гроші грошей і нетерпеливився. Не хотівся верити йому, що за два дні буде в рідній хаті. Ах, як-би швидше!

Знову виступують колеса своєю монотонну пісню, а Матвій спечоче: — Любі, дорогі! Ваш старий тато повертається до вас. Повертається вмирати, кости зложити в рідній землі... Чи ждете ви його?...

Як йшов Матвій відомою доріжкою з міста в рідне село, то зустрічав людей і вони оглядалися за ним.

— Що це за дід такий? — питади себе. — А Матвієві кожна деревина, кожний кушук і горбочок були знайомими. Тільки все яксь менше, неначе постарілося, присідо за дванадцять літ.

Осній шуміла пожевклим листям, а Матвієві видавалося, що вона каже: — Вітай Матвію Шавало! Де ти так довго барився?

І пташки перелітали довгими ключами у вирій, а Матвій думав, що й вони кажуть: — Вітай Матвію, чого ти так постарівся? І уха травця шестеліла біля дороги, а Матвієві причувалося, що вона спечоче: — Вітай Матвію, доля наша однакова. Ми своє віджили...

А як став на горбі і побачив рідне село, то довго дивився і не чувся, як рясні саєзи по-

котилися по обличчю, на бороду. Він тільки прошепотів: — Дванадцять літ... І що сили було, побіг в долину.

Вечерело. З замерлим серцем підходив вулицею до рідної хати. Прохожі люди оглядали його, по звичаю казали "Славайско" і йшли далі.

Здивувався Матвій, як побачив біля своєї хати прибудовану стайню та малу столоду. І здивувався, що до його хати заходять люди і бігає багато дітей. Він хвилинку стояв і дивився, а як діти почали підходити до нього, звернувся в бік і зайшов в хату найближчого сусіда Михайла.

— Добрий вечер.

— Добрий вечер. Матвій відразу пізнав сусіда, що стояв серед хати в святоточному одиному. Оглянулася й Михайлика.

— Що скажете? — спитав Михайло. — Чи не міг-би я у вас переночувати? Старий вже, болять ноги, а дорога далека...

— А ви куди йдете? — До Станіславова... — Го-го, далеко ще... Михайлика вдягалася в синяв в нову одіж. — Не можемо чоловіче — озвалася з синій, — бо йдемо до дому... Ось в сусіда-вєсліда, запросиди нас... Ви підіть на другий кут, туди, за церкву... — Візьміть й мене з собою на вєсілля — просився Матвій і йому проясніло все в голові. Це-ж в нього вєсілля. Боже! Невже його Анничка віддається? Його Анничка... Шість а дванадцять — вісімнадцять... Так, так... (Дальше буде.)